

Referendum konsultacyjne w sprawie konstytucji – pierwsze reakcje

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

20 lat Fundacji CBOS 1997–2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

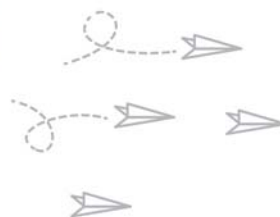
CBOS ZREALIZOWAŁ

836
badań

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735
komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600
ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000
respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 maja prezydent Andrzej Duda dość niespodziewanie, także dla własnego obozu politycznego, wystąpił z inicjatywą przeprowadzenia referendum konsultacyjnego dotyczącego kierunków zmian ustrojowych w Polsce. Wyniki referendum miałyby pomóc w stworzeniu nowej konstytucji – konstytucji, która – jak powiedział – „będzie czerpała z dorobku 226 lat od Konstytucji Majowej, z dorobku prawie 30 lat od 1989 roku i z dorobku 20 lat obowiązywania Konstytucji z 1997 roku”. Prezydent zaproponował, aby referendum w tej sprawie odbyło się 11 listopada przyszłego roku, w setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości.

STOSUNEK DO ZMIANY KONSTYTUCJI

Kiedy w marcu tego roku, w przeddzień dwudziestej rocznicy uchwalenia obecnie obowiązującej ustawy zasadniczej, zapytaliśmy naszych respondentów¹ o potrzebę zmiany konstytucji, mniej niż jedna trzecia badanych (30%) odniosła się do tego pomysłu z aprobatą. Obecnie² zmianę konstytucji popiera 37% ankietowanych. Mimo wzrostu poparcia dla zmiany konstytucji, nadal przewagę mają jej przeciwnicy (47%).

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie w Polsce powinno się zmienić konstytucję czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	X 2004	III 2008	III 2017	VI 2017
	w procentach			
Zdecydowanie tak	15	9	9	15
Raczej tak	30	28	21	22
Raczej nie	24	31	32	26
Zdecydowanie nie	9	10	17	21
Trudno powiedzieć	22	22	20	16

¹ Komunikat CBOS „Dwudziesta rocznica uchwalenia Konstytucji RP”, marzec 2017 (oprac. A. Głowacki).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (325) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganą komputerowo (CAPI) w dniach 1–8 czerwca 2017 roku na liczącej 1020 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Opinie na ten temat wiążą się z postrzeganiem działalności prezydenta. Za zmianą obecnie obowiązującej konstytucji opowiadają się przede wszystkim osoby bardzo dobrze oceniające działania Andrzeja Dudy.

Tabela 2

Jak by Pan(i) oceniał(a) działalność Prezydenta	Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie w Polsce powinno się zmienić konstytucję czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zdecydowanie dobrze	73	15	12
Raczej dobrze	40	40	20
Raczej źle	23	68	9
Zdecydowanie źle	18	78	4
Trudno powiedzieć	20	40	40

Opinie w tej kwestii zależą w ogromnej mierze od identyfikacji politycznych i partyjnych. Ogólnie rzecz biorąc, potrzebę stworzenia nowej konstytucji dostrzegają głównie osoby o orientacji prawicowej (60%). Większość badanych deklarujących lewicowe lub centrowe poglądy polityczne jest temu przeciwna (odpowiednio 72% i 54%).

W elektoratach powstanie nowej konstytucji popierają wyborcy PiS, a także sympatycy Kukiz'15. Dość jednoznacznie są temu przeciwni zwolennicy PO.

Tabela 3

Potencjalny elektorat	Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie w Polsce powinno się zmienić konstytucję czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS (wraz z SP i PR)	61	25	14
Kukiz'15	54	32	14
PO	18	75	7

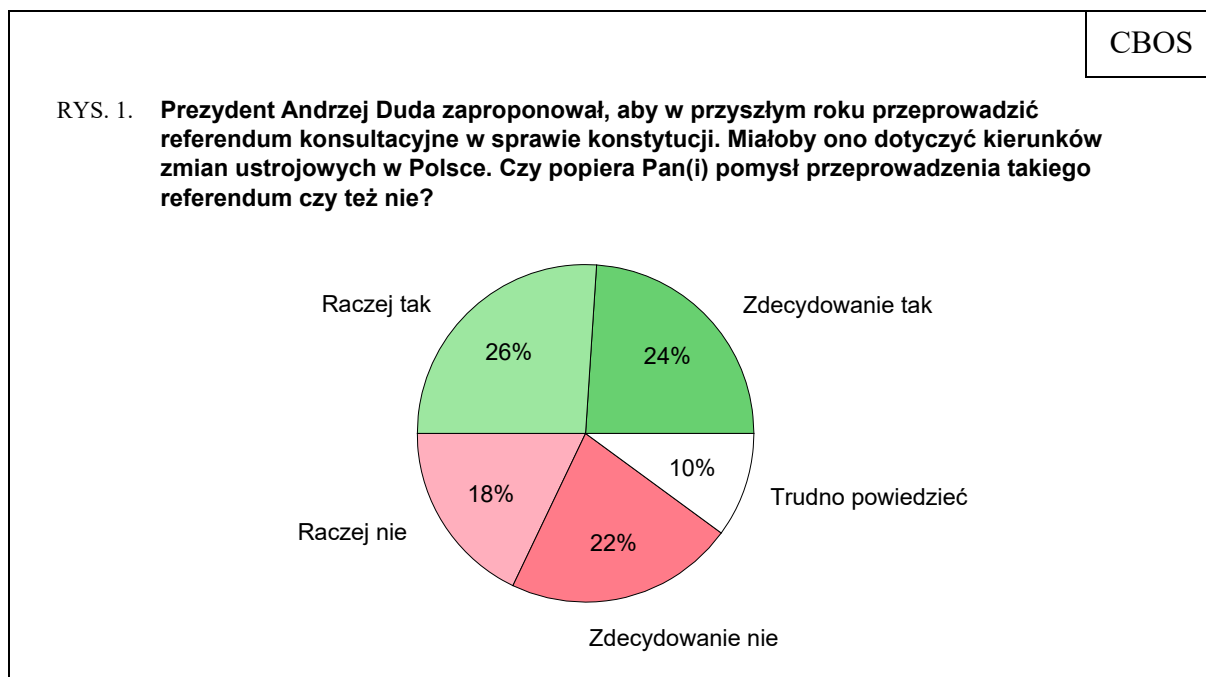
Stosunek do zmiany konstytucji różnicuje także powiązana z poglądami politycznymi religijność, mierzona częstością praktyk religijnych. Osoby najbardziej religijne – kilka razy w tygodniu biorące udział w praktykach religijnych – należą do największych zwolenników zmiany konstytucji (53%), podczas gdy wśród niepraktykujących religijnie jest ponadprzeciętnie dużo jej przeciwników (56%).

Opinie w tej kwestii modyfikuje też wykształcenie i ogólnie status społeczno-ekonomiczny, a także wiek i miejsce zamieszkania. Swoje poparcie dla zmiany obecnie obowiązującej konstytucji ponadprzeciętnie często wyrażają osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym (po 45%), o niskich dochodach (48% deklarujących

miesięczne dochody poniżej 650 zł *per capita*), starsi respondenci, szczególnie mający 65 lat i więcej (50%), oraz mieszkańcy średniej wielkości miast (46%). Najwięcej przeciwników zmiany konstytucji jest wśród osób najlepiej wykształconych i sytuowanych (62% wśród badanych z wykształceniem wyższym i 61% wśród osób o dochodach *per capita* od 2000 zł wzwyż), ludzi młodych – od 18 do 34 roku życia (59%) oraz mieszkańców miast liczących co najmniej 100 tys. mieszkańców (59%).

STOSUNEK DO REFERENDUM KONSULTACYJNEGO W SPRAWIE KONSTYTUCJI

Reakcje na prezydencki pomysł przeprowadzenia referendum konsultacyjnego w sprawie konstytucji są zróżnicowane, jednak częściej przychylne niż krytyczne. Za organizacją referendum dotyczącego kierunków zmian ustrojowych w Polsce opowiada się połowa dorosłych Polaków. Przeciw referendum w tej formie jest dwie piąte ankietowanych.

Stosunek do przeprowadzenia referendum konsultacyjnego w sprawie konstytucji ściśle wiąże się z oceną działalności prezydenta Andrzeja Dudy. Osoby zadowolone z działań prezydenta (a szczególnie ci, którzy bardzo dobrze oceniają jego aktywność) popierają pomysł przeprowadzenia takiego referendum. Respondenci krytyczni wobec dokonań Andrzeja Dudy są w większości przeciwni organizacji referendum dotyczącego kierunków zmian ustrojowych w państwie.

Tabela 4

Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność Prezydenta	Prezydent Andrzej Duda zaproponował, aby w przyszłym roku przeprowadzić referendum konsultacyjne w sprawie konstytucji. Miałoby ono dotyczyć kierunków zmian ustrojowych w Polsce. Czy popiera Pan(i) pomysł przeprowadzenia takiego referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zdecydowanie dobrze	84	12	4
Raczej dobrze	59	28	13
Raczej źle	33	59	8
Zdecydowanie źle	19	76	5
Trudno powiedzieć	42	37	21

Reakcje na inicjatywę prezydenta silnie warunkują również identyfikacje polityczne i partyjne badanych. Pomysł przeprowadzenia referendum konsultacyjnego w sprawie konstytucji popiera większość ankietowanych o orientacji prawicowej (72%), krytycznie odnosi się natomiast do niego większość osób utożsamiających się lewicą (69%) oraz nieco ponad połowa respondentów określających swoje poglądy polityczne jako centrowe (51%).

W analizowanych elektoratach pomysł prezydenta zyskał uznanie większości zadeklarowanych wyborców PiS oraz Kukiz'15. Niechętni mu są natomiast zwolennicy PO.

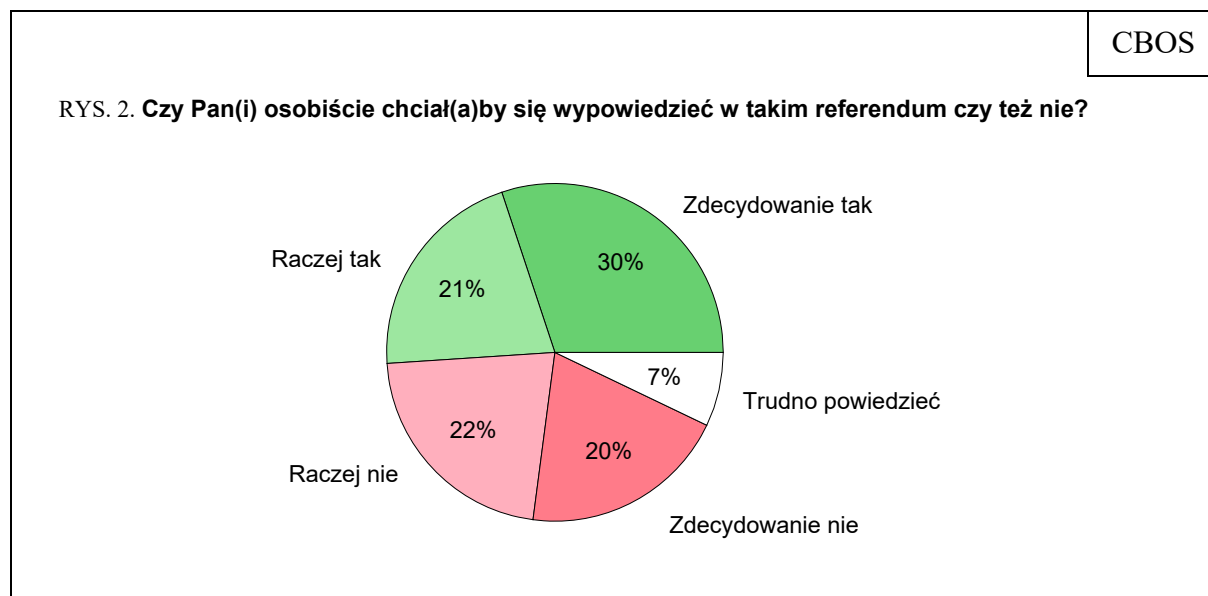
Tabela 5

Potencjalny elektorat	Prezydent Andrzej Duda zaproponował, aby w przyszłym roku przeprowadzić referendum konsultacyjne w sprawie konstytucji. Miałoby ono dotyczyć kierunków zmian ustrojowych w Polsce. Czy popiera Pan(i) pomysł przeprowadzenia takiego referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS (wraz z SP i PR)	76	15	9
Kukiz'15	69	29	2
PO	25	71	4

Stosunek do inicjatywy prezydenta wiąże się ponadto z dość silnie powiązaną z poglądami politycznymi religijnością, mierzoną częstością praktyk religijnych. Im częstsze praktyki religijne, tym częściej wyrażane jest poparcie dla przeprowadzenia referendum w sprawie konstytucji.

Wpływ pozostałych cech społeczno-demograficznych widoczny jest przede wszystkim w przypadku deklaracji krytycznych wobec prezydenckiego pomysłu. Przeciw referendum w formie zaproponowanej przez Andrzeja Dudę są przede wszystkim osoby najlepiej wykształcone i sytuowane (54% badanych z wykształceniem wyższym, 58% ankietowanych o miesięcznych dochodach *per capita* 2000 zł i więcej) oraz respondenci z największych miast, liczących ponad 500 tys. (58%).

Chęć wypowiedzenia się w referendum konsultacyjnym w sprawie konstytucji deklaruje nieco ponad połowa badanych (51%). Brak zainteresowania wyrażeniem własnej opinii w tej kwestii zgłasza 42% ankietowanych.

Zainteresowani wypowiedzeniem się w zaproponowanym przez prezydenta referendum są przede wszystkim ci, którzy dostrzegają potrzebę zmiany konstytucji, znacznie rzadziej natomiast jej przeciwnicy.

Tabela 6

Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie w Polsce powinno się zmienić konstytucję czy też nie?	Czy Pan(i) osobiście chciał(a)by się wypowiedzieć w takim referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	75	22	3
Nie	36	59	5
Trudno powiedzieć	37	40	23

Deklaracje dotyczące chęci udziału w referendum dotyczącym konstytucji różnicuje orientacja polityczna: wypowiedzieć się na ten temat częściej chcieliby badani identyfikujący się z prawicą (68%) niż sympatycy lewicy (41%). Swoje opinie na temat kierunku zmian ustrojowych chciałoby wyrazić dwie trzecie zwolenników PiS i Kukiz'15 i mniej niż połowa wyborców PO.

Tabela 7

Potencjalny elektorat	Czy Pan(i) osobiście chciał(a)by się wypowiedzieć w takim referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS (wraz z SP i PR)	67	27	6
Kukiz'15	66	24	10
PO	48	48	4

Co ciekawe, choć osoby z wyższym wykształceniem częściej niż przeciętnie są przeciwnie zorganizowaniu referendum konsultacyjnego w sprawie konstytucji, to jednocześnie należą do najczęściej deklarujących zamiar wypowiedzenia się w takim referendum (62%).

Polacy nie są entuzjastami zmiany konstytucji, jednak propozycję zorganizowania referendum konsultacyjnego w tej sprawie przyjęli z pewnym zainteresowaniem. Aprobata referendum dotyczącego kierunków zmian ustrojowych jest bowiem większa niż poparcie dla zmiany konstytucji. Być może wynika to z jednej strony z uogólnionej aprobaty dla samej idei demokracji bezpośredniej, z drugiej zaś strony – z autorytetu prezydenta, którego działalność dobrze ocenia ponad połowa dorosłych Polaków i który należy do polityków cieszących się obecnie największym zaufaniem społecznym. Inicjatywa prezydenta najprawdopodobniej przyczyniła się do tego, że w ciągu ostatnich trzech ostatnich miesięcy zwiększył się odsetek zwolenników zmiany ustawy zasadniczej.

Opracowała
Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie w Polsce powinno się zmienić konstytucję czy też nie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		37	47	16	1018
Płeć	Mężczyźni	40	47	13	479
	Kobiety	35	47	18	540
Wiek	18–24 lata	28	60	12	78
	25–34	25	59	16	198
	35–44	32	53	14	191
	45–54	40	47	13	154
	55–64	42	45	13	183
	65 lat i więcej	50	28	22	213
Miejsce zamieszkania	Wieś	36	42	21	404
	Miasto do 19 999	35	49	16	139
	20 000 – 99 999	46	40	14	212
	100 000 – 499 999	34	59	7	163
	500 000 i więcej mieszk.	30	59	11	100
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	45	30	25	195
	Zasadnicze zawodowe	45	38	17	246
	Średnie	34	53	14	313
	Wyższe	28	62	10	265
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	31	62	7	108
	Średni personel, technicy	32	60	7	31
	Pracownicy adm.-biurowi	16	73	10	69
	Pracownicy usług	29	58	13	67
	Robotnicy wykwalifikowani	36	49	14	120
	Robotnicy niewykwalifik.	31	51	17	51
	Rolnicy	47	28	25	50
	Pracujący na własny rach.	26	53	20	47
	Bezrobotni	49	39	12	32
	Emeryci	48	32	20	263
	Renciści	47	38	15	62
	Uczniowie i studenci	32	58	10	35
	Gospodynie domowe i inni	32	50	19	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	32	60	8	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	26	64	10	102
	sekt. pryw. poza rolnict.	30	55	15	273
	prywatnym gosp. rolnym	48	26	26	52
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	48	34	18	85
	Od 650 zł do 999 zł	42	41	17	153
	Od 1000 zł do 1399 zł	32	50	18	198
	Od 1400 zł do 1999 zł	41	44	15	156
	2000 zł i więcej	33	61	6	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	41	38	20	83
	Średnie	39	45	16	420
	Dobre	35	50	14	515
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	53	30	17	62
	Raz w tygodniu	38	46	16	433
	1–2 razy w miesiącu	37	48	15	163
	Kilka razy w roku	34	50	16	230
	W ogóle nie uczestniczy	30	56	14	119
Poglądy polityczne	Lewica	20	72	8	147
	Centrum	31	54	15	276
	Prawica	60	29	11	315
	Trudno powiedzieć	27	48	25	275

Tabela 2

		Prezydent Andrzej Duda zaproponował, aby w przyszłym roku przeprowadzić referendum konsultacyjne w sprawie konstytucji. Miałoby ono dotyczyć kierunków zmian ustrojowych w Polsce. Czy popiera Pan(i) pomysł przeprowadzenia takiego referendum czy też nie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		50	40	10	1015
Płeć	Mężczyźni	48	43	9	477
	Kobiety	52	38	11	538
Wiek	18–24 lata	53	38	9	78
	25–34	49	42	9	198
	35–44	47	40	12	188
	45–54	47	45	8	154
	55–64	49	43	7	183
	65 lat i więcej	55	32	13	213
Miejsce zamieszkania	Wieś	49	36	15	401
	Miasto do 19 999	49	41	10	139
	20 000 – 99 999	61	33	5	212
	100 000 – 499 999	47	47	5	163
	500 000 i więcej mieszk.	36	58	6	100
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	57	24	19	195
	Zasadnicze zawodowe	56	32	12	243
	Średnie	48	44	7	313
	Wyższe	42	54	5	265
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	44	54	2	108
	Średni personel, technicy	41	51	8	31
	Pracownicy adm.-biurowi	29	60	10	69
	Pracownicy usług	52	38	10	67
	Robotnicy wykwalifikowani	51	37	12	119
	Robotnicy niewykwalifik.	52	32	17	51
	Rolnicy	67	21	12	48
	Pracujący na własny rach.	34	55	11	47
	Bezrobotni	63	26	10	32
	Emeryci	54	34	11	263
	Renciści	60	32	7	62
	Uczniowie i studenci	53	37	10	35
	Gospodynie domowe i inni	47	42	10	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	46	47	7	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	47	47	6	102
	sekt. pryw. poza rolnict.	43	45	11	270
	prywatnym gosp. rolnym	67	19	14	52
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	72	23	5	85
	Od 650 zł do 999 zł	55	31	14	153
	Od 1000 zł do 1399 zł	54	35	12	198
	Od 1400 zł do 1999 zł	54	37	9	156
	2000 zł i więcej	40	58	2	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	49	35	15	83
	Średnie	50	40	11	418
	Dobre	51	41	8	514
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	60	26	13	62
	Raz w tygodniu	54	36	10	430
	1–2 razy w miesiącu	50	43	7	163
	Kilka razy w roku	48	42	11	230
	W ogóle nie uczestniczy	35	54	12	119
Poglądy polityczne	Lewica	29	69	2	147
	Centrum	39	51	10	276
	Prawica	72	21	6	315
	Trudno powiedzieć	47	35	18	272

Tabela 3

		Czy Pan(i) osobiście chciał(a)by się wypowiedzieć w takim referendum czy też nie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		51	42	7	1020
Płeć	Mężczyźni	52	41	7	479
	Kobiety	49	44	7	541
Wiek	18–24 lata	41	53	7	78
	25–34	46	49	5	198
	35–44	52	42	6	191
	45–54	56	39	6	154
	55–64	50	41	9	184
	65 lat i więcej	53	36	11	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	47	43	10	405
	Miasto do 19 999	49	44	6	139
	20 000 – 99 999	54	43	3	212
	100 000 – 499 999	56	38	5	163
	500 000 i więcej mieszk.	48	43	9	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	40	45	15	195
	Zasadnicze zawodowe	44	50	6	248
	Średnie	52	42	6	313
	Wyższe	62	33	5	265
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	68	27	5	108
	Średni personel, technicy	57	43		31
	Pracownicy adm.-biurowi	57	39	3	69
	Pracownicy usług	46	49	5	67
	Robotnicy wykwalifikowani	46	49	5	120
	Robotnicy niewykwalifik.	27	67	7	51
	Rolnicy	63	32	4	50
	Pracujący na własny rach.	52	45	3	47
	Bezrobotni	52	40	8	32
	Emeryci	53	36	11	263
	Renciści	46	43	11	63
	Uczniowie i studenci	42	48	10	35
	Gospodynie domowe i inni	35	58	8	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	64	34	2	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	50	43	7	102
	sekt. pryw. poza rolnict.	46	49	5	273
	prywatnym gosp. rolnym	65	31	4	52
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	52	46	2	85
	Od 650 zł do 999 zł	48	43	9	153
	Od 1000 zł do 1399 zł	47	42	11	199
	Od 1400 zł do 1999 zł	54	39	7	156
	2000 zł i więcej	56	40	4	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	51	35	14	83
	Średnie	46	46	8	422
	Dobre	54	41	5	515
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	46	43	10	63
	Raz w tygodniu	56	37	7	433
	1–2 razy w miesiącu	52	43	5	163
	Kilka razy w roku	47	46	8	230
	W ogóle nie uczestniczy	39	51	10	119
Poglądy polityczne	Lewica	41	54	6	147
	Centrum	52	42	6	276
	Prawica	68	26	7	315
	Trudno powiedzieć	35	55	10	275